

Politik Bilim

Beyin göçünde kazananlar, kaybedenler (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Beyin göçünde hangi ülkeler kazançlı çıkıyor; hangileri kaybediyor? Kayıp ve kazanç hânelerinde ne yazıyor? İsterseniz, bu konuda bir fikir edinmek için, geçen hafta sözünü ettiğim OECD yayınındaki verileri birlikte gözden geçirelim:

Beyin göçünde, (OECD'nin terminolojisine bağlı kalarak söylersek) özellikle **bilim ve teknolojiye yetkinliğe sahip insan kaynakları dolaşımında**, OECD ülkelerinden çoğunun **net fayda** sağlıyor olması dikkati çeken ilk noktadır. Birleşik Devletler, Kanada, Avustralya ve Fransa beyin göçünde en çok net fayda sağlayabilen ülkeler... Sadece OECD ülkelerinin kendi aralarındaki beyin göçü dikkati alındığında bile, bazı üye ülkelerin bundan çok kazançlı çıktığı görülüyor. Örneğin, Avustralya, İrlanda, Lüksemburg, Yeni Zelanda ve İsviçre'ye diğer OECD ülkelerinden gelmiş olan yüksek niteliklere sahip göçmen sayısı, benzer niteliklere sahip bu ülkeler kökenli nüfusun %15'inden fazla... Kaldı ki, OECD ülkelerinin çoğunda, örneğin, Kanada, Fransa, Portekiz ve Birleşik Devletler'de Çin, Hindistan ve Filipinler başta olmak üzere, OECD'ye üye olmayan Asya ülkelerinden alınan beyin göçü, üye ülkelerden alınandan çok daha fazla...

En çok istenen kişiler bilim insanları, akademisyenler... Dolayısıyla bu kategoride dolaşım da çok yüksek... Kayıp ve kazanç meselesi de asıl bu noktada önemli... ISI'n **yüksek sayıda atf alan araştırmacılarla** ilgili veritabanı üzerinden yapılan bir incelemede, OECD üyesi ülkelerin araştırma kurumlarında çalışan yüksek atf sayılı araştırmacılardan yabancı kökenli olanlarının, alınan atf sayılarındaki paylarının bir hayli yüksek olduğu görülmüş. 1985-2005 yıllarını kapsayan bu incelemeye göre, İsviçre'deki araştırma kurumlarında çalışan, söz konusu veritabanının kapsadığı nitelikteki araştırmacıların aldıkları toplam atf sayısında yabancı kökenli araştırmacıların payı neredeyse %90... Bu pay, Avustralya'da %80, Kanada'da %70, İtalya'da %60, Almanya'da %55, Hollanda'da %50, Birleşik Krallık'ta %45 dolaylarında... Japonya'da %40'ın biraz altında, Fransa'da %20'nin biraz üzerinde; Birleşik Devletler'deyse %15 dolayında...

Yine aynı OECD yayınında belirtildiğine göre, benzer bir durumu, yapılan ortak yayınlarda da görmek mümkün. Örneğin, 1995'ten 2004'e gelindiğinde, Finlandiya'nın bilimsel yayınlarda, diğer AB ülkeleri kökenli araştırmacılarla birlikte yapılan ortak yayınların payı %85'e çıkmış. Yabancı kökenli araştırmacılarca ya da onlarla birlikte alınan patent sayılarında da önemli artışlar olduğu görülüyor. Örneğin, Birleşik Devlet'lerde bu tür patent başvurularının sayısı 1998'de toplam başvuru sayısının %7,6'syken 2006'da bu oran %25'in üzerine çıkmış...

Yükseköğrenim ya da doktora için başka ülkelere giden öğrencilerin sayıları da az değil; bu sayı 2005 yılında 2,7 milyona ulaşmış. Doktora için giden parlak beyinlerin doktoralarını tamamladıktan sonra, gittikleri ülkelerde araştırmacı olarak kalmaları o ülkeler için büyük kazanç. Ülkelerine dönenler de kendi ülkeleri için kazanç; ama bu, dönenlerin yüzdesine bağlı, bir; dönenlere ne tür bir çalışma imkânı tanınıyor, buna bağlı, iki...

En çok öğrenci çeken OECD ülkeleri Avustralya, Fransa, Almanya, Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler... Yabancı öğrencilerin üçte ikisi OECD'ye üye olmayan ülkelerden; daha çok da, Çin ve Hindistan'dan geliyor. Onları Fas ve Malezya takip ediyor. Çin ve Hindistan'dan giden öğrenciler, kendi ülkelerine dönme konusunda genellikle isteksizlermiş.

Ama Çin de giderek artan sayıda yabancı öğrenci çekiyormuş... Güney Afrika da öğrenci çeken ülkeler arasına katılmış.

Biliyorum; asıl merak ettiğiniz konu Türkiye'nin beyin göçündeki konumu... Bence yersiz bir merak. Üniversitelerindeki aydınlık beyinlerin tasfiyesiyle uğraşan bir ülke beyin göçünden kazançlı çıkabilir mi?

CBT. 01 Mayıs 2009